

Nr 44.

Ankom till riksdagens kansli den 11 juni 1936 kl. 7 f. m.

Bevillningsutskottets betänkande, i anledning av väckt motion angående bensinfirmornas skyldighet att inköpa motorsprit m. m.

(2:a avd.)

I en inom andra kammaren av herr *Brännström* i Skellefteå m. fl. väckt, till bevillningsutskottet hänvisad motion, nr 329, har hemställts, »att riksdagen ville i skrivelse till Kungl. Maj:t begära,

att bensinfirmornas inköpsskyldighet till motorsprit tills vidare fastställas till 3.6 procent av respektive firmors import eller tillverkning av bensin;

att Aktiebolaget Vin- och spritcentralen berättigas inköpa de kvantiteter sulfitsprit per år, som dels betingas av nämnda konsumtion av motorsprit samt dels därutöver krävas för tillgodoseende — tillhoppa med den produktion av jäst- och melasssprit för vilken avsättning enligt gällande reglering skall beredas — av den konsumtion av teknisk sprit, som kan uppstå; samt

att Kungl. Maj:t ville utfärda förordning om att spritblandat motordrivmedel, som säljes under namn av lättbentyl, skall hålla 25 procent motorsprit.»

Beträffande motiveringen för detta förslag, i den mån redogörelse härför ej lämnas i det följande, får utskottet hänvisa till motionen.

I proposition nr 232 vid 1934 års riksdag framlade Kungl. Maj:t vissa förslag bland annat angående tillverkning och beskattning av brännvin, om skyldighet för importörer och tillverkare av bensin att inköpa motorsprit samt om uppskov med ikraftträdandet av föreskriven skatt å motorsprit.

I fråga om tillverkningen och avsättningen av inhemsk sprit utmynnade det i propositionen framlagda förslaget huvudsakligen i följande punkter:

1. Spritcentralen skulle bli partihandlare såväl enligt rusdrycksförsäljningsförordningen som enligt förordningen angående handel med skattefri sprit, och i sistnämnda avseende skulle partihandlarens verksamhet utvidgas att avse även motorsprit.

2. Vid spritcentralens inköp av inhemsk sprit skulle priset, där ej överenskommelse kunde träffas, bestämmas av en och samma prisnämnd för alla slag av sprit. Prissättningen skulle grundas på framställningskostnaden i ett välskött och medelstort bränneri av det slag, som vore i fråga, och olika pris finge ej sättas på samma slag av sprit på grund av dess avsedda användning för olika ändamål.

3. Spritcentralen skulle icke utan Kungl. Maj:ts tillstånd till förtäringss-

ändamål få försälja annan inom riket tillverkad sprit än sådan, som framställts ur potatis och spannmål, med mindre under samma år i stort sett motsvarande mängd sprit av sistnämnda slag, jämte vid rening av sådan sprit uppkommande s. k. sekunda sprit, av bolaget användes för försäljning jämlikt förordningen angående handel med skattefri sprit.

4. Sprit, som framställts ur potatis och spannmål, skulle icke utan Kungl. Maj:ts tillstånd i större omfattning än som framginge av punkt 3 få användas för försäljning jämlikt där nämnda förordning.

5. Föreskrifter skulle meddelas som möjliggjorde för statlig nämnd eller myndighet att reglera potatisbränneriernas användning och inköp av råämnen.

6. I den mån sprit, som tillverkats vid sulfitbränneri inom riket, erbjödes till vederbörligen bestämt pris, skulle spritcentralen verkställa inköp av sådan sprit, dock icke utan Kungl. Maj:ts tillstånd till större myckenhet per tillverkningsår än 40 miljoner liter av normalstyrka.

7. Frånsett sprit, som inom riket tillverkats av potatis och spannmål, skulle spritcentralen icke utan Kungl. Maj:ts tillstånd få inköpa inom riket tillverkad sprit till högre pris än det, som vid sulfitbränneri tillverkad sprit av motsvarande kvalitet vid samma tid betingade.

8. I den mån sprit, som inom riket tillverkats i jästbränneri eller direkt ur melass, erbjödes till vederbörligen bestämt pris, som uppfyllde villkoret i punkt 7, skulle spritcentralen verkställa inköp av sådan sprit, dock med iakttagande av att bolaget icke utan Kungl. Maj:ts tillstånd finge inköpa eller självt tillverka större myckenhet jäst- eller melasssprit per tillverkningsår än sammanlagt 6 miljoner liter av normalstyrka.

9. Vid spritcentralens utförsäljning skulle priset i stort sett, på sätt i det föregående närmare angivits, beräknas efter priset på råspriten med tillägg av kostnaderna för den färdiga varans framställning samt lagrings- och förvaltningskostnader ävensom skälig handelsvinst, dock att vid bestämmande av priset för skattefri sprit icke finge beräknas handelsvinst.

10. Därest av spritcentralen inköpt sprit icke eljest kunde vinna avsättning, skulle bestämmelser om skyldighet för importörer och tillverkare av bensin att inköpa motorsprit i viss proportion till importen eller tillverknigen sättas i kraft.

Det i propositionen framlagda förslaget gick vidare ut på, att importörer och tillverkare av bensin skulle vara skyldiga att i förhållande till införd eller tillverkad bensinmängd inköpa viss kvantitet motoralkohol för avsättning genom inblandning i bensin (lättbentyl).

Enligt propositionen beräknades sulfitspritfabrikernas ungefärliga kapacitet per år utgöra 40 miljoner liter av normalstyrka (50 %). Den konsumtion av skattefri teknisk sprit samt skattelagd sprit, vilken skulle få täckas med sulfit- och jästsprit, beräknades till cirka 13 miljoner liter. I form av motoralkohol skulle enligt propositionen få avsättas cirka 33 miljoner normalliter sulfitsprit per år. Kungl. Maj:t skulle emellertid under vissa förutsättningar äga rätt bemyndiga partihandlaren inköpa större kvantitet sulfitsprit för motorändamål samt till teknisk sprit.

Beträffande prissättningen å sulfitspriten anförde föredragande departementschefen följande:

»I likhet med vad som förutsatts beträffande potatisspriten anser jag priset böra motsvara den verkliga tillverkningskostnaden vid ett välkött medel-

stort bränneri. Särskild handelsvinst bör här lika litet som beträffande potatisspriten beräknas. Därest efter dessa grunder överenskommelse om priset icke kan träffas, bör frågan hänskjutas till samma prisenämnd, som skulle fungera i fråga om potatisspriten. Till det pris, som av nämnden bestämmes, skulle partihandelsbolaget vara skyldigt inköpa sulfitråbrännvin eller sulfitmotorsprit upp till en myckenhet per tillverkningsår av 40 miljoner liter av normalstyrka. Jag förutsätter dock att Kungl. Maj:t vid särskilda förhållanden, exempelvis vid svårigheter att eljest tillgodose behovet av sprit, skulle kunna för visst tillfälle medgiva inköp av större kvantitet.»

Då motorspriten vore dyrare i inköp än bensinen, innebar det framlagda förslaget till reglering av avsättningsförhållandena för inhemsk sprit en viss belastning av motortrafiken. För att icke göra denna alltför kännbar hade departementschefen föreslagit förlängning av den till den 1 juli 1934 gällande skattefriheten för motorsprit på tre år. Bestämmelserna om skatt å nämnda sprit skulle enligt förslaget träda i kraft den 1 juli 1937. Departementschefen framhöll i sammanhang härmed bland annat följande:

»Genom de föreslagna åtgärderna kan användningen av motorsprit, som sista året uppgått till omkring 9.5 miljoner liter, antagas komma att ökas med omkring 7.5 miljoner liter, till omkring 17 miljoner liter. Denna kvantitet skulle för bensinfirmorna betinga en merkostnad i jämförelse med inköp av motsvarande mängd bensin av omkring 1,870,000 kronor. Det är dock att märka, att då bensinfirmorna redan nu inköpa omkring 9 miljoner liter motorsprit à 24 öre per liter redan detta innebär en merkostnad jämfört med motsvarande mängd bensin à 450,000 kronor. I förhållande till det nuvarande läget skulle således nyordningen överslagsvis kunna beräknas medföra en merkostnad för bensinfirmorna å omkring 1.4 miljon kronor. Denna merkostnad kommer givetvis i sista hand att drabba konsumenterna. I viss mån torde den uppvägas av att den vid inblandning av motorsprit i bensin erhållna lättbentylen utgör ett värdefullare motorbränsle än bensin. Denna fördel torde dock icke vara så framträdande, att hela merkostnaden kan uttagas genom höjt pris å lättbentylen; säkerligen skulle vid sådan prisförhöjning en så stor kvantitet lättbentyl icke vinna avsättning. Kostnaden lär där för komma att i någon form utslås å hela motorbränslekonsumtionen; fördelad på detta sätt utgör den omkring 0.3 öre per liter.»

I anledning av propositionen hade i de likalydande motionerna I: 338 och II: 601 hemställts, att den totala kvantiteten sulfitsprit, som måtte beredas tryggad avsättning, skulle höjas från föreslagna 40 miljoner normalliter till den högre kvantitet, som utgjorde de dåvarande fabrikernas verkliga kapacitet, eller cirka 50 miljoner normalliter, och i motionen I: 339, att den kvantitet sulfitsprit, som genom statsåtgärder kunde vinna avsättning, icke måtte begränsas till föreslagna 40 miljoner normalliter.

I sitt av riksdagen godkända betänkande, nr 44, anförde bevillningsutskottet bland annat följande:

»Departementschefen har förutsatt, att den årliga avsättningen i regel icke skulle överstiga beträffande sulfitsprit 40 miljoner liter samt i fråga om mellans- och jästsprit 6 miljoner liter av normalstyrka. I flera av föreliggande motioner, nämligen I: 338 och II: 601 samt I: 339, har föreslagits höjning av

den kvantitet sulfitsprit, som är avsedd att beredas tryggad avsättning. Den i propositionen angivna myckenheten utgör dock icke en under alla förhållanden till 40 miljoner liter begränsad maximikvantitet, utan skulle Kungl. Maj:t äga medgiva partihandelsbolaget tillstånd att inköpa sprit, tillverkad av sulfitlut liksom även av melass eller jäst, i mängder, som överskjuta de ovannämnda kvantiteterna. I likhet med motionärerna har utskottet ansett det vara i hög grad angeläget, att ökad avsättning vinnes för sulfitsprit. Utskottet förutsätter, att Kungl. Maj:t, därest avsättningen av sprit för tekniska ändamål samt för motordrift ökas, kommer att medgiva avsättning av större kvantitet sulfitsprit än 40 miljoner liter för år. Tillika torde böra ankomma på Kungl. Maj:t, därest sulfitspriten vinner ökad avsättning samt särskilda skäl därtill föreligga, att taga under omprövning, om icke tillstånd till nyanläggning av sulfitsprittfabriker bör lämnas.»

Till stöd för de i förevarande motion framställda yrkandena hava motionärerna anfört i huvudsak följande.

Enligt motionärernas mening innebure 1934 års riksdags beslut i denna fråga, att Kungl. Maj:t vore berättigad medgiva partihandelsbolaget en utöver 40 miljoner normalliter ökad inköpsrätt, så snart en växande konsumtion av sulfitsprit gjorde detta behövt, och detta helt oavsett om denna stegrade efterfrågan utgjordes av teknisk sprit eller av motoralkohol eller av båda-dera.

I kungörelse den 28 september 1934 hade Kungl. Maj:t för kvartalet oktober—december 1934 fastställt bensinfirmornas inköpsskyldighet av motorsprit till 3.6 procent av då importerade eller tillverkade bensinmängder. Detta procenttal syntes hava erhållits på följande sätt. Den kvantitet av 33 miljoner normalliter, som enligt statsmakternas beslut skulle avsättas såsom motorsprit, motsvarade en mängd av 16.5 miljoner liter sådan sprit. Då importen (och tillverkningen) av bensin samtidigt beräknades till 477 miljoner liter, skulle en inköpsprocent av 3.6 medföra placering av den avsedda kvantiteten motorsprit.

Såväl spritcentralen som ock sulfitsprittillverkarna, de senare genom sitt organ Aktiebolaget Svensk sprit, hade i enlighet med statsmakternas uppmaningar på olika vägar sökt utvidga avsättningsmöjligheterna för den skattefria spriten. Avsättningen av teknisk sprit hade i följd härav avsevärt ökat. Även lättbentylen hade på grund av dennas bättre driftsegenskaper efter upplysnings- och propagandaverksamhet från Aktiebolaget Svensk sprit vunnit ökad avsättning.

Då det kunde förutses, att konsumtionen av motorsprit och teknisk sprit per år skulle komma att överstiga den enligt regleringsplanen i propositionen fastställda kvantiteten, 40 miljoner liter sulfitsprit, som partihandlaren ägde inköpa utan särskilt tillstånd av Kungl. Maj:t, och då samtidigt därmed tillverkningen av sulfitsprit uppgick till över 50 miljoner normalliter, hade tillverkarna av sulfitsprit i mars 1935 hos Kungl. Maj:t hemställt, att spritcentralen skulle berättigas inköpa ytterligare 12 miljoner liter sådan sprit per år eller tillhopa 52 miljoner liter. Denna framställning hade emellertid avslagits av Kungl. Maj:t. Sedan bensinimporten avsevärt stigit och då ett bibehållande av bensinfirmornas inköpsprocent 3.6 skulle föranlett, att dessa firmor finge övertaga en ökad spritmängd, hade Kungl. Maj:t sänkt inköpsprocenten för andra kvartalet 1935 till 2.7.

Efter förnyad framställning av sulfitspritproducenterna i juni 1935 hade Kungl. Maj:t höjt spritcentralens totala inköpsrätt till sulfitsprit till 45 mil-

joner liter, vilket beslut syntes hava motiverats av, att konsumtionsökningen av teknisk sprit syntes bliva konstant.

Sedermera hade Kungl. Maj:t genom kungörelser den 27 september och den 20 december 1935 för de därpå följande kvartalen höjt bensinfirmornas inköpsprocent till 2.9, allt under beräkning dels att spritcentralens inköpsrätt skulle kvarligga vid 45 miljoner normalliter och dels att totala förbrukningen av motorsprit ej skulle överstiga 33 miljoner normalliter per år.

Under hela det första regleringsåret 1934—1 oktober 1935 hade konsumtionen utgjort 17,569,995 normalliter teknisk sprit och 32,613,740 normalliter motorsprit eller tillhoppa 50,183,735 normalliter. Detta innebure en väsentlig uppgång av konsumtionen av teknisk sprit, varemot förbrukningen av motorsprit genom förut berörda sänkningar av bensinfirmornas inköpsprocenter hållits nere under först beräknade 33 miljoner normalliter, oaktat bensinimporten avsevärt ökats. Med denna förbrukning av motorsprit hade allmänhetens efterfrågan därpå ej kunnat tillgodoses, enär i ej ringa omfattning bensinfirmorna måst sänka spritinblandningen i bentylen under de tekniskt riktiga 25 procent för att få denna vara att räcka till för efterfrågan.

Produktionen av sulfitsprit under regleringsåret 1934—1 oktober 1935 hade utgjort 50,173,066 normalliter. Då försäljningen till spritcentralen samtidigt genom Kungl. Maj:ts beslut varit maximerad vid 45 miljoner liter, hade en betydande lagerökning ägt rum. Vid regleringens början den 1 oktober 1934 hade sulfitspritproducenterna i lager 14,660,000 normalliter. Efter det första regleringsårets slut den 1 oktober 1935 hade de lagrade kvantiteterna ökat till 19,997,000 normalliter. Då lagerutrymmen nu började tryta samt en ackumulerad tillverkning på lager ej kunde äga rum huru länge som helst, hade driftsinskränkningar framtvingits. Dessa stillestånd vid fabrikerna vore förvisso ej betydelselösa. Förhållandet vore, att varje fabrik skulle stå stilla i två månader, under vilken tid personalen bleve utan arbete.

Vid full drift av alla spritfabriker och vid normal drift vid själva sulfitsfabrikerna torde sulfitspritproduktionen komma att ligga vid minst 55 miljoner normalliter. Avsättning skulle sålunda behöva medgivas för en kvantitet av, utöver vad nu vore fallet, cirka 10 miljoner normalliter.

På sätt förut framhållits, hade konsumtionen av teknisk sprit stigit, så att sulfitspritindustriens tillåtna avsättning endast på denna grund och utan ökning av avsättningen till motorsprit kunnat höjas till 45 miljoner normalliter. Emellertid ökades samtidigt även bensinimporten väsentligt samt utgjorde under tiden 1934—1 december 1935 534.5 miljoner liter. Kungl. Maj:t hade därav föranletts att sänka bensinfirmornas inköpsprocent från 3.6 till 2.7 respektive 2.9, varigenom den kvantitet motorsprit, som tillfördes dessa firmor, kvarhölls under 17 miljoner liter.

Motionärerna ansåge, att den inköpsprocent för bensinfirmorna, som bleve en logisk följd av riksdagens beslut år 1934 i anslutning till dåvarande bensinimport av 477 miljoner liter, eller 3.6 procent, borde kunna bibehållas även vid den ökade bensinimporten. Skedde detta, skulle en kvantitet av cirka 3.7 miljoner liter motorsprit (7.4 miljoner normalliter) utöver nuvarande mängd vinna avsättning i form av lättbentyl. Med den efterfrågan på denna vara, som i verkligheten funnes, om den ej tillbakahölls genom obenägenhet hos bensinfirmorna att alls sälja bentyl eller att sälja sådan med rätt blandning, borde det ej möta några svårigheter att få berörda kvantitet konsumerad. Då även fortsättningsvis någon ökning av konsumtionen av teknisk sprit borde få förväntas, skulle man på detta sätt efterhand kunna finna och bevara en avsättning för sulfitspritindustriens totala tillverkning av 55 miljoner normalliter.

En sådan utveckling ansåge motionärerna riktig och rättvis ur flera synpunkter. När genom 1934 års regleringsbeslut tillverkarna av sulfitsprit från-händes den marknad för förtäringssprit, de upparbetat åt sig genom avsevärda kostnader och arbete, ställde statsmakterna i utsikt, att sagda industris produktion skulle beredas avsättning på annat sätt. Vad motionärerna föreslagit, vore i själva verket icke något annat än att detta statsmakternas åtagande genomfördes. Drivmedel för motorer vore numera en nödvändighetsvara, som intet land kunde undvara. Att ett land för sin försörjning med denna nödvändighetsvara vore helt beroende av import vore ett ogynnsamt förhållande, som vore ägnat att skapa en viss otrygghet. Utrikespolitiska komplikationer av många slag kunde försvåra eller helt eller delvis förhindra den nödiga importen av bildrivmedel utan att vårt land självt vore vållande. Ur denna synpunkt funne motionärerna det vara klokt och lämpligt, att tillräcklig marknad bereddades för förefintliga svenska drivmedel av fullgod beskaffenhet.

Slutligen hava motionärerna framhållit, att flera bensinfirmor under namn av lättbentyl försålt en blandning av bensin och motorsprit, vilken ej hållit den av expertisen såsom riktig fastställda motorspritinblandningen av 25 procent utan ofta avsevärt under 20 procent, stundom ned till några få procent. Då den vara, som benämndes lättbentyl, enligt vedertagen praxis samt för allmänheten bekantgjorda vetenskapliga undersökningar skulle hålla en motorspritinblandning av 25 procent samt då lägre blandningar icke ägde lättbentylens fördelar ur driftsteknisk synpunkt, kunde det ej bestridas, att allmänheten genom berörda förfarande bleve vilseledd samt under felaktig etikett tillhandahölls en produkt med sämre egenskaper än den, som köparen trodde sig förvärva. Då det uppgäves vara svårt att på frivillighetens väg ernå rättelse i berörda missförhållande, ansåge motionärerna, att genom statsmakternas försorg författningsbestämmelse borde utfärdas därom, att under namn av lättbentyl tillhandahållet motordrivmedel skulle hålla en inblandning av 25 procent motorsprit i bensin.

Efter därom i grundlagsenlig ordning framställd begäran har utskottet emottagit ett av *kontrollstyrelsen* avgivet utlåtande i anledning av motionen, varvid fogats ett till styrelsen avgivet yttrande i ämnet från Aktiebolaget Vin- och spritcentralen. En sammanfattning av dessa yttranden tillåter sig utskottet foga såsom *Bilagor A) och B)* till detta betänkande.

Vid behandlingen av motionen, såvitt angår förslaget, att lättbentyl skall hålla en blandning av 25 procent motorsprit och 75 procent bensin, har utskottet anlitat professorn vid Kungl. tekniska högskolan E. Hubendick såsom sakkunnig.

Av landets sulfitfabriker hava sulfitbrännerier anlagts vid 22 fabriker. Sedan år 1917 hava dessa brännerier en gemensam försäljningsorganisation, Aktiebolaget Svensk sprit.

Försäljningen av skattefri sprit (ej motorsprit) under åren 1926—1935 har enligt uppgift från spritcentralen utgjort:

år 1926	9,188,255 liter 50 %	år 1931	13,273,911 liter 50 %
» 1927	8,927,294 » 50 %	» 1932	14,013,467 » 50 %
» 1928	9,847,626 » 50 %	» 1933	14,808,243 » 50 %
» 1929	10,501,205 » 50 %	» 1934	16,450,644 » 50 %
» 1930	11,745,160 » 50 %	» 1935	18,084,313 » 50 %

Sedan spritcentralen övertagit försäljningen av skattefri sprit den 1 oktober 1934, har ökningen utgjort:

under tiden den 1 oktober 1934—30 september 1935 jämförd med motsvarande period 1933/1934 10.4 0/0,

under kalenderåret 1935 jämförd med kalenderåret 1934 10.0 0/0, samt

under första kvartalet 1936 jämförd med första kvartalet 1935 7.6 0/0.

Försäljningen av skattefri sprit till sjukhusinrättningar under åren 1929—1935 har uppgått till:

år 1929	179,136 liter 50 %	år 1933	246,952 liter 50 %
» 1930	195,839 » 50 %	» 1934	258,054 » 50 %
» 1931	222,238 » 50 %	» 1935	291,362 » 50 %
» 1932	232,640 » 50 %		

Omfattningen av försäljningen av teknisk sprit och motorsprit i medeltal per kvartal under året närmast före och efter den 1 oktober 1934 framgår av följande uppgifter från spritcentralen:

	Försäljning i medeltal per kvartal (normalliter):	
	¹ / ₁₀ 1933— ³⁰ / ₉ 1934	¹ / ₁₀ 1934— ³⁰ / ₉ 1935
teknisk sprit och hushållssprit	3,979,500	4,392,500
motorsprit	5,006,000	8,153,400
	summa normalliter 8,985,500	12,545,900

Enligt vad utskottet inhämtat, är priset i detaljhandeln för såväl bensin som lättbentyl för närvarande cirka 27 öre för liter.

De i motionen framlagda förslagen gå i främsta rummet ut på vidtagande av sådana åtgärder, att den myckenhet motorsprit, som det skall åligga importör eller tillverkare av bensin att inköpa från Aktiebolaget Vin- och spritcentralen tills vidare skall fastställas till 3.6 procent av vederbörande firmors import eller tillverkning av bensin, samt att erforderlig jämkning i samband därmed skall verkställas i fråga om de bestämmelser, som reglera spritcentralens inköp av sulfitsprit till motorbränsle och teknisk sprit.

Beträffande motionärernas förslag i nu berörda hänseende får utskottet anföra följande.

I förenämnda proposition nr 232 till 1934 års riksdag hade förutsatts, att den årliga avsättningen inom landet av sulfitsprit i regel icke skulle överstiga 40 miljoner liter. I vissa i anledning av propositionen väckta motioner (I: 338 och II: 601 samt I: 339) hade emellertid föreslagits höjning av den kvantitet sulfitsprit, som vore avsedd att beredas tryggad avsättning. Beträffande den årliga avsättningen av sulfitsprit erinrade 1934 års bevillningsutskott i

Utskottet.

sitt av riksdagen godkända betänkande nr 44, att den i propositionen angivna myckenheten icke utgjorde en under alla förhållanden till 40 miljoner liter begränsad maximikvantitet utan att Kungl. Maj:t skulle äga medgiva partihandelsbolaget tillstånd att inköpa sulfitsprit till myckenhet, som översköte förenämnda kvantitet. Då utskottet ansåge det i hög grad vara angeläget, att ökad avsättning vunnes för sulfitsprit, anförde utskottet, att detsamma förutsatte, att Kungl. Maj:t, därest avsättningen av sprit för tekniska ändamål samt för motordrift ökades, komme att medgiva avsättning av större kvantitet sulfitsprit än 40 miljoner liter för år.

Sedan riksdagen år 1934 fattat sitt förenämnda beslut har, såsom av den förut lämnade redogörelsen framgår, avsättningen av sprit för tekniska ändamål — inklusive hushållsändamål — avsevärt ökats. På grund härav har Kungl. Maj:t medgivit höjning av inköpskvantiteten sulfitsprit från 40 till 45 miljoner liter för tillverkningsåren 1934/1935 och 1935/1936. Med hänsyn till de omständigheter, under vilka den tekniska spriten till skillnad från motorspriten vinner avsättning i marknaden, finner utskottet i likhet med kontrollstyrelsen intet vara att erinra mot, att sulfitsprifabrikerna komma i åtnjutande av den höjning i inköpskvantiteten, som svarar mot spritcentralens ökade inköpsbehov av teknisk sprit. Utskottet har sålunda intet att erinra mot den ståndpunkt Kungl. Maj:t intagit med avseende å tillämpningen av regleringsbestämmelserna i förevarande hänseende. Då utskottet förutsätter att, därest avsättningen av teknisk sprit jämväl i fortsättningen kommer att ökas, Kungl. Maj:t med stöd av nämnda bestämmelser skall efter vederbörlig framställning medgiva den successiva höjning av inköpskvantiteten sulfitsprit, som härav kan föränledas, finner utskottet vad motionärerna beträffande den tekniska spriten anført icke böra föränleda annat uttalande från riksdagens sida än ett återopande av vad 1934 års riksdag härutinnan anført.

Vad härefter angår förslaget om en ökning av spritcentralens inköp av sulfitsprit för motorändamål, anser sig utskottet på de av kontrollstyrelsen anförda skäl icke kunna biträda motionärernas förslag, att bensinfirmornas skyldighet att inköpa motorsprit fixeras till att normalt utgöra 3.6 procent av deras import eller tillverkning av bensin. Erfarenheten har emellertid givit vid handen, att med nuvarande regleringsbestämmelser i förening med den av bensinfirmorna tillämpade prispolitiken det visat sig vara möjligt att i marknaden avsätta den kvantitet lättbentyl, som svarar mot den hittills tillgängliga kvantiteten motoralkohol av cirka 17 miljoner volymliter (33.4 miljoner normalliter) motorsprit, samt att någon mindre jämkning uppåt även skulle kunna utan större olägenhet vidtagas i nämnda kvantitet. På grund härav och då 1934 års bevillningsutskott i sitt förenämnda betänkande icke blott understrukit angelägenheten av, att ökad avsättning vunnes för sulfitsprit, utan även förutsatt att, därest avsättning av sprit icke endast för tekniska ändamål utan även för motordrift ökades, Kungl. Maj:t skulle komma att medgiva avsättning av större kvantitet sulfitsprit än som i propositionen förutsatts, får utskottet förorda ett tillmötesgående av de fram-

ställda kraven på en utökning av den för spritcentralen gällande inköpskvantiteten, i vad avser sprit för motorändamål, på det sättet, att en höjning av inköpskvantiteten i sin helhet vidtages. Vid övervägande av storleken av den kvantitet, med vilken ökning sålunda bör äga rum, anser sig utskottet, i likhet med vad kontrollstyrelsen, för den händelse motionen komme att vinna beaktande, föreslagit, böra stanna vid att i fråga om sprit för motordrift förordna en ökning av den årliga inköpskvantiteten sulfitsprit med 5 miljoner normalliter, räknat från och med den 1 oktober 1936. En på detta sätt vidtagen höjning av inköpskvantiteten skulle medföra, att vid en avsättning av teknisk sprit i minst nuvarande omfattning den kvantitet sprit för motorändamål, för vilken avsättning vinnes, höjes från hittills beräknade 33.4 miljoner normalliter till 38.4 miljoner normalliter.

En ökning i enlighet med nu angivna grunder innebär sålunda att, därest man fortfarande räknar med samma kvantitet sprit för tekniska ändamål som förut angivits, spritcentralens totala inköpskvantitet av sulfitsprit för tillverkningsår från och med den 1 oktober 1936 komme att utgöra 50 miljoner liter eller samma kvantitet, som föreslagits i vissa av de vid 1934 års riksdag väckta motionerna. I den mån spritcentralens inköpsbehov av sprit för tekniska ändamål ökas, bör Kungl. Maj:t i enlighet med vad ovan uttals och i överensstämmelse med nuvarande anordning äga medgiva den höjning av inköpskvantiteten utöver 50 miljoner liter sulfitsprit som härav kan föranledas. Utskottet förutsätter, att därest riksdagen godkänner vad utskottet ovan föreslagit, Kungl. Maj:t vid prövning av framställningar rörande inköpskvantiteten sulfitsprit kommer att beakta vad utskottet härutinnan anfört.

Vad angår priset å sulfitspriten innebar 1934 års beslut, att priset borde motsvara den verkliga tillverkningskostnaden vid ett välskött medelstort bränneri, därvid handelsvinst å spriten icke skulle få beräknas. Då priset å sulfitspriten givetvis är beroende av tillverkningens storlek, torde vid en försäljningskvantitet överstigande 40 miljoner liter för tillverkningsår priset kunna bestämmas till lägre belopp än vid 40 miljoner liter. Med hänsyn härtill förutsätter utskottet, att vad utskottet nu anfört kommer att vinna beaktande vid bestämmandet av priset å den myckenhet, som kan komma att inköpas.

Beträffande slutligen motionärernas förslag om fastställande av ett bestämt blandningsförhållande mellan bensin och motorsprit i lättbentyl får utskottet anföra följande.

Enligt vad kontrollstyrelsen och spritcentralen upplyst, är frågan, huru stor procent sprit, som lämpligen bör ingå i lättbentyl, för närvarande föremål för utredning. Denna utredning har ännu icke slutförts. Det torde kunna förutsättas, att resultatet av utredningen i sinom tid kommer att bringas till Kungl. Maj:ts kännedom, samt att Kungl. Maj:t, därest förhållandena det påkalla, kommer att ägna detta spörsmål närmare uppmärksamhet. I detta sammanhang får utskottet erinra om, att i såväl motionen som kontrollstyrelsens yttrande framhållits, att nu rådande förhållanden,

under vilka bensinfirmorna icke äro skyldiga att iakttaga något visst blandningsförhållande mellan sprit och bensin, icke äro tillfredsställande. Erfarenheten har sålunda visat, att bensinförsäljare i stället för att tillämpa det blandningsförhållande, som ur motorteknisk synpunkt anses vara mest fördelaktigt, i vissa fall såsom lättbentyl försålt blandningar med väsentligt lägre halt av motorsprit än nyssnämnda. Utskottet, som anser det vara av vikt, att berörda missförhållande undanröjes, finner visserligen denna fråga sammanhänka med de förhållanden, som röra själva inköpstvånget och som regleras genom förordningen om skyldighet för importörer och tillverkare av bensin att inköpa motorsprit, men anser bestämmelsen i 6 § av nämnda förordning, att Konungen äger meddela för tillämpning av förordningen erforderliga närmare föreskrifter, icke innefatta befogenhet för Kungl. Maj:t att utfärda bestämmelser rörande blandningsförhållandet mellan sprit och bensin i motorbränsle. Då utskottet finner lämpligt, att Kungl. Maj:t erhåller sådan befogenhet, får utskottet förorda, att riksdagen lämnar Kungl. Maj:t erforderligt bemyndigande härtill.

Under återopande av vad utskottet sålunda anfört får utskottet hemställa,

att riksdagen måtte, i anledning av motionen II: 329 av herr Brännström i Skellefteå m. fl., i skrivelse hos Kungl. Maj:t *dels* hemställa, att Kungl. Maj:t vid prövning av framställningar om ökning av Aktiebolaget Vin- och spritcentralens inköp av sulfitsprit måtte beakta, vad utskottet i denna del anfört, *dels ock* bemyndiga Kungl. Maj:t att, i den mån så prövas nödigt, meddela särskilda föreskrifter rörande blandningsförhållandet mellan sprit och bensin i motorbränsle.

Stockholm den 9 juni 1936.

På bevillningsutskottets vägnar:

JOH. NILSSON.

Närvarande: herrar Nilsson i Kristianstad, Bårg i Katrineholm, Ericson i Göberga, Hansén, Nilsson i Landeryd, Hjalmarsson, friherre Lagerfelt, Lövgren i Boden, Björklund, Olsson i Gävle, Olsson i Ramsta, Anderson i Norrköping, Sjödahl, Velandner, Myrdal, Werner i Hultsfred, Brännström i Skellefteå, Mårtensson, Hammarlund och Lundell.

Reservationer:

1) av herrar *Bärg* i Katrineholm, *Björklund*, *Sjödahl* och *Myrdal*, vilka anfört:

»Som framgår av utskottets betänkande anförde 1934 års bevillningsutskott beträffande den årliga avsättningen av sulfitsprit bland annat att utskottet i likhet med departementschefen förutsatte, att den årliga avsättningen av sulfitsprit i regel icke skulle överstiga 40 miljoner liter av normalstyrka. Utskottet ansåg emellertid att myckenheten icke under alla förhållanden borde begränsas till 40 miljoner liter utan skulle Kungl. Maj:t äga medgiva partihandelsbolaget tillstånd att inköpa sulfitsprit i mängder som översköte den ovan nämnda kvantiteten, »därest avsättningen av sprit för tekniska ändamål samt för motordrift ökas». Utskottets uttalande godkändes av riksdagen. I anledning av framställning från sulfitspritindustriens intressenter har Kungl. Maj:t på grund av utskottets av riksdagen godkända uttalande medgivit en utökning av inköpskvantiteten av sulfitsprit från 40 miljoner liter till 45 miljoner liter för tillverkningsåren 1934/1935 och 1935/1936 med hänsyn därtill att användning av dylik sprit för tekniska ändamål ökat. Däremot har den för motordrift tilldelade kvantiteten 17 miljoner volymliter (33.4 miljoner normalliter) bibehållits. Kungl. Maj:t har nämligen i likhet med kontrollstyrelsen icke kunnat i utskottets uttalande att »Kungl. Maj:t därest avsättningen av sprit för tekniska ändamål samt för motordrift ökas kommer att medgiva avsättning av större kvantitet sulfitsprit än 40 miljoner liter för år» inlägga den meningen, att den tvångspåbudna avsättningen av sulfitsprit till motorbränsle finge betraktas som beroende av efterfrågan och därför motivera en utökning av den för ändamålet tilldelade kvantiteten. Denna Kungl. Maj:ts och kontrollstyrelsens uppfattning måste vi dela. Med nu rådande bensin- och spritpriser varvid omkring 8 öre per liter bensin motsvarar omkring 32 öre per liter sprit kan icke någon ökad användning av sprit för motordrift ifrågakomma, utan är förbrukningen av såväl den nuvarande kvantiteten som en utökad sådan helt beroende på ett statsmakternas åläggande. En på grund av fri efterfrågan ökad avsättning av motorsprit som av detta skäl skulle motivera medgivande för Vin- och spritcentralen att inköpa ökade kvantiteter kan naturligen icke uppstå förrän av en eller annan orsak de båda varornas prislägen så närmat sig varandra, att användningen av spriten ställer sig ekonomiskt fördelaktig.

De godtagbara skälen till nu gällande tvångsinköp av motorsprit få anses vara dels att det kan vara önskvärt äga tillgång till något inhemskt motorbränsle för den händelse av olika skäl importsvårigheter skulle möta beträffande utländskt sådant, dels att sulfitspritindustrien på uppmuntran av statsmakterna nedlagt betydande kostnader för att under en besvärlig tid bidra till framställande inom landet av drivmedel för motorer. Vad det senare

skälet beträffar är kravet på stöd från statens sida väl tillgodosett med nuvarande inköpskvantitet och det må härvid bemärkas att det nu gällande inköpspriset av sprit från sulfitindustrien är sådant, att det täcker utom framställningskostnad och skälig vinst även ränta samt amortering å samtliga för detta ändamål nedlagda kostnader på så kort amorteringstid som 10 år. Vid bedömande av det först nämnda skälet nämligen värdet av tillgång till inhemskt motorbränsle bör detta värde icke överskattas, enär man tvingas räkna med att t. ex. under genom ofred stoppad eller starkt reducerad import av motorbränsle exporten av sulfitmassa kan omöjliggöras och därmed sprittillverkningen upphöra just under den tid, då dess värde för landet vore som störst.

Vi dela obetingat den uppfattningen att varor framställda inom landet böra äga företräde i hushållningen framför importerade sådana även om prisläget i vissa fall kan tala till importvarornas favör. Men detta företräde måste dock hålla sig inom förnuftiga och någorlunda rimliga gränser.

Som ovan angivits är sulfitspriten som motorbränsle cirka 4 gånger dyrare än bensinen. Härvid fränses dock den förhöjning av bensinpriset som skatten, 10 öre per liter, utgör, därför att denna bensinskatt tillfaller statsverket — således icke bör beräknas, då jämförelse göres mellan priset å bensin och obeskattad sprit. Om man nu med likvärdiga jämförelsetal beräknar bensinpriset till 8 öre per liter och spritpriset till 32 öre per liter, blir förhållandet det att för varje liter sprit, som användes för motorändamål, går staten miste om 10 öre i skatt, vartill kommer att konsumtionen får betala skillnaden mellan å ena sidan spritpriset 32 öre och å andra sidan bensinpriset inklusive skatten (8 öre + 10 öre =) 18 öre, således 14 öre per liter. Kontrollstyrelsen beräknar på nuvarande förbrukning av sprit till motorbränsle, d. v. s. 17 miljoner volymliter (33.4 miljoner normalliter) det totala skillnadsbeloppet utgöra cirka 4 miljoner kronor, varav staten i form av skatteminskning får vidkännas ett belopp av cirka 1.7 miljoner kronor och konsumtionen i följd av prisförhöjning cirka 2.3 miljoner kronor. Vad skatten å bensin beträffar må erinras att densamma pålagts i syfte att därmed tillsammans med övriga automobilskatte bestrida de kostnader bilismen åsamlar vägväsendet. Tydligt är ju att spriten som drivmedel för automobiler i berört avseende rätteligen borde lämna bidrag till vägväsendet efter samma grunder som bensinen. Nu är emellertid skatten för bensin fastställd till 10 öre per liter och för sprit till 6 öre per liter, varvid med spritskattens uttagande dock skall anstå till den 1 juli 1937. Att spriten trots nuvarande mot bensinen höga pris skulle kunna utan ytterligare förhöjning bära ens en skatt å 6 öre per liter är helt uteslutet. Nästa riksdag blir därför ställd inför valet att antingen alltjämt avstå från spritskatten eller också att uttaga densamma genom att pålägga förbrukarna av motorbränsle en ytterligare kostnad motsvarande dessa 6 öre per liter i skatt. Även om ingen ökning av förbrukningen skulle påbjudas, betyder enbart detta en ny pålaga av cirka 1 miljon kronor.

Trots vår ovan avgivna uppfattning angående skäligt företräde för in-

hemska produkter framför utländska kunna vi icke med hänsyn till vad nu anförts finna rimligt att i likhet med utskottet förorda ökad tvångsinblandning av sprit i motorbränsle.

Andra skäl än de av oss hittills berörda såsom exempelvis behovet att skapa större arbetstillgång eller förbättrade priser för skogsägarna kunna vi icke tillmäta någon egentlig betydelse. Den utökning av arbetstillgången, som ett genomförande av utskottets förslag komme att medföra, skulle bliva praktiskt taget omärklig. Och att virkesprisen skulle stegras genom den ökade fördel, som en ytterligare avsättning av 5 miljoner liter motorsprit skulle bereda ett mindre antal av de skogsköpande bolagen i Norrland, lärer ingen allvarligen ifrågasätta. Om ett stöd genom statsmakternas åtgörande åt den norrländska skogshanteringen i gemen skulle ifrågakomma, måste tydligen helt andra vägar väljas än att ge ett begränsat antal sulfitsfabriker subvention att bestridas gemensamt av konsumenterna av drivmedel för motorändamål och av landets vägväsen.

Vid ovan gjorda jämförelser mellan kostnaderna för sprit och bensin har lämnats å sido det mervärde som en lämplig blandning av de båda drivmedlen i form av bentyl kan äga framför bensin. Oavsett om riksdagen beslutar ytterligare utökning av motorspriten eller icke finna vi påkallat att som någon ersättning för förbrukarnas merkostnader genom den tvångspåbudna användningen av motorsprit sådana blandningsföreskrifter utfärdas, att det lilla som kan vara att vinna av detta påbud icke omintetgöres genom en tekniskt olämplig blandning. Likaså finna vi fullt skäligt att den ökning i användningen av s. k. teknisk sprit som alltjämt pågår tillgodogöres sulfitspritindustrien. Vi vilja även understryka behovet av att prisfrågan underkastas en noggrann omprövning och att därvid uppmärksamhet ägnas åt huruvida icke en koncentration av tillverkningen kunde befordra en pris-sänkning.

På grund av det nu anförda anse vi oss icke kunna biträda majoritetens hemställan om en ökning av inköpskvantiteten motorsprit, utan anse att *utskottets yttrande och hemställan* bort hava följande lydelse:

De i motionen framlagda förslagen — — — (= början av utskottets yttrande sid. 7—sid. 8 rad 18 nerifrån) — — — härutinnan anförd.

Vad härefter angår förslaget om en ökning av spritcentralens inköp av sulfitsprit för motorändamål anser sig utskottet — med hänsyn till innebördens av 1934 års bevillningsutskotts, av riksdagen godkända uttalande rörande förutsättningarna för en ökning av inköpskvantiteten sulfitsprit för motorändamål och med beaktande av vad kontrollstyrelsen härutinnan anförd i sitt yttrande över motionen — icke kunna biträda motionärernas hemställan i denna del.

Vad angår priset — — — (= utskottets yttrande sid. 9 rad 20 nerifrån — slutet av utskottets yttrande) — — — får utskottet hemställa,

- 1) att motionen II: 329 av herr Brännström m. fl., i vad den avser frågan om ökning av inköpskvantiteten sulfitsprit

för motorändamål, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd; samt

2) att riksdagen måtte, i anledning av nämnda motion i övrigt, bemyndiga Kungl. Maj:t att, i den mån så prövas nödigt, meddela särskilda föreskrifter rörande blandningsförhållandet mellan sprit och bensin i motorbränsle.»

beträffande motiveringen:

2) av herr *Lundell*, som ansett att i motiveringen å sid. 9 efter det stycke, som slutar med orden »komma att inköpas» (rad 12 nerifrån), bort införas ett tillägg av följande lydelse:

»Då det måste anses vara av största nationalekonomiska betydelse för vårt land att få fram en någorlunda omfattande produktion av ett inhemskt motorbränsle till ett drägligt pris, kan det ifrågasättas om icke sulfitsprit-industrien bör beredas möjlighet visa vad den i ifrågasättande avseende kan åstadkomma, därest friare utvecklingsmöjligheter ställas öppna. I sådant syfte kan det tänkas ändamålsenligt att den mängd motorsprit, som importörer och tillverkare av bensin skulle förpliktigas inköpa, göres direkt beroende av prisdifferensen mellan motorsprit och bensin. Exempelvis skulle inköpsplikten därvid fixeras

till 3	%	vid en prisdifferens av 24 öre och däröver
» 3.5	%	» » » » 23 »
» 4	%	» » » » 22 »

o. s. v. intill 8 % vid en prisdifferens av 14 öre.

En liknande skala för inköpsplikt synes vara tillämpad i Tyskland sedan år 1930. Se Motorbränslesakkunnigas betänkande S. O. U. 1933: 25 sid. 275.

I samband härmed skulle hotet om beskattning av motorspriten väl lämpligen böra avlägsnas för något större antal år framåt, då tillverkningen annars svårligen kan tänkas skjuta större fart.

Då sulfitspriten är en biprodukt, och som sådan ej kan vara av någon större betydelse för landet vid en handelsavspärrning med därav följande minskad avsättning av cellulosa, torde böra undersökas, huruvida direkt tillverkning av motorsprit, eventuellt av annat utgångsmateriel än trä, låter sig ekonomiskt genomföra. Uppmärksamhet torde även böra inriktas på möjligheten att driva motorer dels med enbart motorsprit, dels med blandning av motorsprit med annat ämne än bensin. Endast härigenom kunde nämligen landet göras oberoende av möjligheten att importera bensin. Möjligheten till tillverkning inom landet av flytande kolväten t. ex. genom hydrering av trä får härvid givetvis ej lämnas ur sikte.»

Bilaga A.

**Sammanfattning av kontrollstyrelsens yttrande till bevillningsutskottet
över motionen II: 329.***Innebörden av 1934 års beslut om regleringen av sprittillverkningen i riket.*

Beträffande innebörden av den år 1934 verkställda regleringen av sprittillverkningen i landet framhåller kontrollstyrelsen bland annat, att det av 1933 års motorbränslesakkunniga framlagda förslaget åsyftade säkerställande av avsättningen av praktiskt taget hela den kvantitet sulfitsprit, som framgent kunde tillverkas i landet. Spriten skulle, jämsides med jäst- och melasssprit, dels tillhandahållas såsom hushålls- och teknisk sprit, dels ock, i den mån den icke åtginge för nyssnämnda ändamål, tvångsförsäljas till bensinfirmorna för inblandning i bensin. Såsom maximum för avsättningen av sulfitsprit tänkte man sig dock 80 miljoner normalliter. Detta förslag väckte starkt motstånd; stora betänkligheter anfördes mot den ökade belastning, som härigenom skulle läggas å motortrafiken. Kungl. Maj:t anslöt sig icke heller till de sakkunnigas förslag på denna punkt. Föredragande departementschefen framhöll, att prisskillnaden mellan inhemsk motorsprit och bensin vore så betydande, att det knappast vore försvarligt att vidtaga åtgärder, som innebure, att väsentligt ökade kvantiteter motorsprit skulle påtvingas konsumenterna. Uteslutet vore givetvis icke, att förutsättningarna för en inhemsk produktion kunde förbättras, i vilket fall frågan väntades komma under förnyad prövning. I enlighet härmed borde, ansåg departementschefen, tillstånd till anläggande av nya sulfitsprittfabriker tillsvidare icke av Kungl. Maj:t meddelas, utan att alldeles särskilda skäl föreläge. Däremot vore rimligt, att de redan anlagda sulfitsprittfabrikerna bereddes möjlighet att fortsätta tillverkningen i ungefär dåvarande omfattning. Tillverkningen av sulfitsprit hade tillverkningsåret 1932/33 uppgått till sin största kvantitet ditintills eller 37.4 miljoner liter av normalstyrka. Tillverkningskapaciteten hade av de sakkunniga angivits till omkring 40 miljoner normalliter per år. Även om man räknade med att tillverkningen efter nämnda tillverkningsårs utgång ytterligare ökats, syntes man skäligen tillgodose sulfitspritindustriens intressen genom att tillförsäkra densamma en avsättning till olika ändamål av sammanlagt 40 miljoner normalliter per år, vilken kvantitet partihandelsbolaget skulle vara skyldigt att högst inköpa till fastställt pris. Departementschefen förutsatte dock, att Kungl. Maj:t vid särskilda förhållanden, exempelvis vid svårigheter att eljest tillgodose behovet av sprit, skulle kunna för visst tillfälle medgiva inköp av större kvantitet.

Bevillningsutskottet, vars i ärendet avgivna utlåtande (nr 44) blev av riksdagen godkänt, tillstyrkte i huvudsak Kungl. Maj:ts förslag i fråga om sprittillverkningens ordnande. Med anledning av motionsvis framställda yrkanden om en höjning av den enligt propositionen till 40 miljoner liter maximerade kvantiteten sulfitsprit, som skulle få levereras till spritcentralen, underströk utskottet, att nämnda myckenhet enligt propositionen icke utgjorde en under alla förhållanden till 40 miljoner liter begränsad maximikvantitet, utan kunde Kungl. Maj:t medgiva partihandelsbolaget tillstånd att inköpa sprit i mängder, överskjutande sagda kvantitet. I likhet med motionärerna hade utskottet ansett det i hög grad angeläget, att ökad avsättning vunnas för

sulfitsprit, samt förutsatte, att Kungl. Maj:t, därest försäljningen av sprit för tekniska ändamål samt för motordrift ökades, komme att medgiva avsättning av större kvantitet sulfitsprit än 40 miljoner liter för år. Tillika borde ankomma på Kungl. Maj:t, därest sulfitspriten vunno ökad avsättning och särskilda skäl därtill förelåge, att taga under omprövning, om icke tillstånd till nyanläggning av sulfitsprittfabriker borde lämnas.

Enligt § 5 i tilläggsavtal till det mellan svenska staten och spritcentralen den 15 oktober 1930 träffade avtalet skall spritcentralen i den mån sprit, som inom riket tillverkats ur avfallslut vid sulfitcellulosatillverkning, erbjudas till vederbörligen avtalat eller eljest bestämt pris, verkställa inköp av sådan sprit, dock med iakttagande att spritcentralen icke utan Kungl. Maj:ts tillstånd må inköpa eller själv tillverka större myckenhet sulfitsprit per tillverkningsår än 40 miljoner normalliter. Berörda tilläggsavtal innefattar även föreskrift, att spritcentralen skall ägna synnerlig uppmärksamhet däråt, att avsättningsmöjligheterna för sprit till motordrift och andra tekniska ändamål begagnas och utvecklas.

Bestämmelserna angående skyldighet för importör och tillverkare av bensin att inköpa motorsprit äro meddelade i förordningen den 7 juni 1934 (nr 230). Enligt dessa bestämmelser har Kungl. Maj:t att fastställa en viss inköpskvot, som reglerar den myckenhet motorsprit, en importör eller en tillverkare skall för varje kvartal inköpa i förhållande till vederbörandes import resp. tillverkning av bensin under kvartalet. Vad angår bestämmandet av inköpskvoten må erinras, att denna kvot ursprungligen avsetts skola bestämmas med hänsyn till *å ena sidan* den myckenhet motoralkohol, som inom ramen av den totala kvantiteten av 40 miljoner liter sulfitsprit och 6 miljoner liter jäst- och melasssprit ävensom den vid reningsverken fallande sekundäspriten förefunnes, sedan behovet av sprit för tekniska och industriella ändamål vore täckt, samt *å andra sidan* storleken av import och tillverkning av bensin, allt per år räknat. Vid övergången till den nya ordningen (1 oktober 1934) hade man i enlighet härmed att räkna med att en kvantitet av 33.4 miljoner normalliter eller cirka 17 miljoner volymliter återstod för försäljning såsom motorsprit. I förhållande till en då beräknad import och tillverkning inom landet av 477 miljoner liter bensin motsvarade dessa 17 miljoner liter motorsprit en inköpskvot av 3.6 procent, vilken inköpsprocent också fastställdes av Kungl. Maj:t för kvartalet oktober—december 1934. De därefter bestämda inköpsandelarna hava utgjort:

1	kvartalet	1935	3.6	procent
2	»	1935	2.7	»
3	»	1935	2.7	»
4	»	1935	2.9	»
1	»	1936	2.9	»
2	»	1936	2.9	»

Det visade sig emellertid, att den kvantitet bensin, vilken första gången tagits till utgångspunkt vid kvotens bestämmande, väsentligen understeg den verkliga bensinförbrukningen under den närmaste tiden därefter. För år 1934 utgjorde import och tillverkning av bensin i verkligheten 496,469,543 liter och steg under år 1935 till 543,025,214 liter. Under förutsättning av en motsvarande utveckling innevarande år har import och tillverkning under detta år beräknats belöpa sig till omkring 580,000,000 liter. På en bensinförbrukning av ungefär denna omfattning är alltså den nuvarande inköpsprocenten, 2.9, beräknad. Emellertid skulle till följd av ökningen av förbrukningen av sprit för hushålls- och tekniska ändamål, varigenom en i mot-

svarande mån minskad kvantitet motorsprit blivit tillgänglig, procenttalet för rårvarande i verkligheten ha utgjort ett lägre tal än 2.9, därest ej Kungl. Maj:t föranletts att redan från och med tillverkningsåret 1934/1935 medgiva en höjning av den kvantitet sulfitsprit, spritcentralen ägde inköpa, från 40 miljoner liter till 45 miljoner liter av normalstyrka.

Aktiebolaget Svensk sprits framställning hos Kungl. Maj:t om ökning av inköpskvantiteten sulfitsprit.

I skrivelse till Kungl. Maj:t den 13 mars 1935 hemställde sulfitsprittfabrikanternas ekonomiska sammanslutning, aktiebolaget Svensk sprit, att Kungl. Maj:t måtte medgiva spritcentralen tillstånd att utöver den fastställda kvantiteten sulfitsprit av 40 miljoner normalliter, under tillverkningsåret 1 oktober 1934—1 oktober 1935 inköpa ytterligare 11 miljoner normalliter dylik sprit eller tillhopa 51 miljoner liter. Såsom motiv för sin framställning gjorde bolaget gällande, att man ägde rätt att tolka riksdagens beslut rörande denna fråga så, att spritcentralen skulle kunna av Kungl. Maj:t bemyndigas att inköpa större mängd sulfitsprit än 40 miljoner normalliter, därest det visade sig, att avsättning för dylik större kvantitet kunde vinnas. Med utgångspunkt från leveransernas storlek sedan den 1 oktober 1934, som beräknades till cirka 22 miljoner normalliter, syntes avsättningen väl motsvara den ökade produktion, som sulfitsprittfabrikerna numera vore i stånd att presteras. Beträffande denna produktionsökning framhöll bolaget, att själva sulfitmassa-tillverkningen komme att ökas därigenom att den överenskomna produktionsbegränsningen, som tidigare utgjort 70 % av resp. fabrikers årskapacitet, för år 1935 skulle komma att utgöra cirka 80 %. Tre sulfitbrännerier, som under senare år ej varit i drift, stode fortfarande stilla, men ett av dem skulle dock återupptaga driften den 1 april 1935. Vad sulfitspritproduktionen beträffade utgjorde den under år 1934 44,388,894 miljoner normalliter. Under de 5 gångna månaderna av tillverkningsåret 1934/1935 hade tillverkats 21,049,407 normalliter sulfitsprit, motsvarande en årsproduktion av 50 miljoner liter. Genom tillkomsten av leveranserna från det nyssnämnda bränneriet, där tillverkningen komme att återupptagas, uppstode ett tillskott i tillverkningen med 1 miljon liter för tiden intill den 1 oktober 1935. Den totala produktionen för nämnda tillverkningsår bleve sålunda lägst 51 miljoner normalliter.

I utlåtande till Kungl. Maj:t den 26 mars 1935 över ovannämnda framställning anförde kontrollstyrelsen, som i ärendet inhämtat yttrande från kungl. automobilklubben och bensinfirmorna, i huvudsak följande.

Den ökning i leveranserna till spritcentralen av sulfitsprit genom sökandebolagets förmedling, som med framställningen åsyftades, avsåge en kvantitet av icke mindre än 11 miljoner liter, d. v. s. mer än 25 procent av den maximala kvantitet, från vilken statsmakterna i princip utgått vid spritfrågornas reglering. Att innan ännu den under betydande svårigheter tillkomna nyordningen å sprittillverkningsområdet tillämpats ett halvt år, ifrågasätta en så betydande ökning, syntes styrelsen anmärkningsvärt, och anledning kunde vara att redan med hänsyn härtill ställa sig tveksam mot framställningen, då det med visst fog kunde göras gällande, att sådana bestämda erfarenheter i fråga om ökade avsättningsmöjligheter för sulfitspriten, varpå ett medgivande härom ytterst måste grunda sig, ännu icke med säkerhet kunde hava vunnits. Enligt styrelsens mening hade de nya bestämmelserna otvivelaktigt inneburit förbättrade möjligheter för sulfitsprittfabrikerna att kunna

öka sin produktion i jämförelse med såväl vad tidigare varit fallet som ock vad som numera stode till buds för annan spritindustri i landet, i sådan grad att det borde hava kunnat något anstå med upptagandet av spörsmålet om tillverkningens utökning. I jämförelse med den genom statsmakternas försorg garanterade spritkvantiteten av 40 miljoner liter vore sulfitsprittillverkningens produktion under tidigare år betydligt lägre, och återopade styrelsen härutinnan följande uppgifter om sulfitsprittillverkningen under senare tillverkningsår:

Tillverkningsår	Tillverkad kvantitet, milj. liter normal- styrka
1926/27.....	15.07
1927/28.....	13.94
1928/29.....	21.28
1929/30.....	28.24
1930/31.....	28.40
1931/32.....	19.68
1932/33.....	37.38
1933/34.....	42.99

Det förtjänade anmärkas, att den stegrade produktionen tillverkningsåren 1932/1933 och 1933/1934 icke motsvarades av en lika stor avsättning under samma tid, utan hade den ökade tillverkningen enligt uppgift väsentligen åsyftat åvägabringande av viss upplagring av sprit. Då en utökad tillverkning av den storlek, bolaget ifrågasatte, icke kunde komma till stånd, med mindre vissa betydande kostnader måste övervältras å andra intressentgrupper och för dem lända till men, måste synnerligen vägande skäl föreligga, innan ett medgivande om en dylik ökning kunde lämnas.

Styrelsen framhöll därefter, hurusom en möjlighet för spritcentralen att vinna avsättning för de kvantiteter sulfitsprit, som det enligt statsmakternas beslut ankomme å bolaget att årligen inköpa, kunde sägas bestå i *dels* den efter naturliga regler skeende försäljningen av sprit för hushålls- och tekniska ändamål — framför allt rödsprit och annan denaturerad sprit — och *dels* försäljningen av motorsprit enligt de konstlade regler med tillhjälp av särskild lagstiftning, som måst tillgripas, för att avsättningen av denna sprit överhuvud taget skulle komma till stånd. I sistnämnda fallet, där den ojämförligt största kvantiteten sulfitsprit finner sin avsättning, grundade sig denna sålunda på de tvångsinköp av motorsprit, som bensinfirmorna vore ålagda att verkställa. För att vara säkra på att kunna avyttra spritmotorbränslet — bentylen — vore bensinfirmorna vidare nödsakade att sälja denna i sig själv väsentligt dyrare vara till samma pris som bensin. Såväl härigenom som till följd av den ökning i distributionskostnaderna, som åsamkades bensinfirmorna genom tvånget att saluhålla även ett spritmotorbränsle, drabbades bensinfirmorna av eljest opåkallade kostnader, som i sista hand övervältrades å allmänheten. Enligt kontrollstyrelsens uppfattning hade det näppeligen varit riksdagens mening, att en under dylika förhållanden bensinfirmorna påtvingad ökning i deras försäljning av motorsprit skulle kunna tagas till intäkt för medgivande om en ökad sulfitsprittillverkning, ett medgivande som sannolikt ganska snart skulle efterföljas av ytterligare krav i denna riktning från sulfitspritindustriens sida. Såsom av de inkomna yttrandena framginge, hade också såväl automobilklubben som bensinfirmorna bestämt motsatt sig en höjning av den dåvarande inköpsprocenten, något som skulle bliva erforderligt, därest sulfitspritleveranserna skulle ökas till

51 miljoner liter. Flera bensinfirmer hade för det dåvarande lager av motorsprit till sådan myckenhet, att det skulle vålla svårigheter att övertaga motorsprit i ökad omfattning.

Styrelsen övergick därefter till en undersökning av möjligheterna att utan skärpning av inköpsvånget för motorsprit åstadkomma någon höjning av den kvantitet sulfitsprit, som finge inköpas av spritcentralen. Härom anförde styrelsen följande.

Om sålunda enligt kontrollstyrelsens mening de förhållanden, under vilka motorspriten kunde föras ut i marknaden och ökning i avsättningen därav för närvarande vore möjlig åvägabringa, icke vore sådana, att skäligen anledning kunde anses för det dåvarande föreligga att med hänsyn till denna avsättningsgren medgiva en höjning av gällande maximikvantitet, hade däremot försäljningen av annan skattefri sprit, sedan statsmakternas beslut träffats, undergått sådan stegring, att det syntes berättigat taga i övervägande, huruvida icke sulfitspritindustrien av denna anledning borde kunna medgivas rätt till någon förhöjning av leveranskvantiteten 40 miljoner normalliter. Under tidigare år hade den årliga ökningen i försäljningen av hushålls- och teknisk sprit angivits utgöra 5 à 10 procent. Under år 1934 inträdde emellertid en kraftigare stegring eller med 11 procent av 1933 års siffra. Försäljningen av dylik skattefri sprit hade de tre sista åren omfattat (i liter à 50 %):

År 1931	År 1932	År 1933	År 1934
13.3	14.0	14.8	16.5
	(ökn. 5.6 %)	(ökn. 5.7 %)	(ökn. 11.1 %)

Efter spritcentralens övertagande den 1 oktober 1934 av partihandeln med skattefri sprit hade ökningen fortgått. Enligt en av spritcentralen lämnad uppgift beräknade bolaget, att dess försäljning av hushålls- och teknisk sprit år 1935 skulle komma att överstiga 1933 års siffra med omkring 5 miljoner normalliter. I betraktande av den inträdda stegringen i denna spritförsäljning samt med hänsyn särskilt till den avsevärda nedsättningen i såväl partihandelspris som detaljhandelstillägg å skattefri sprit — priset per liter på den i detaljhandeln förekommande rödspriten hade nedgått från 59 öre före den 1 oktober 1934 till 45 öre för det dåvarande, alltså med icke mindre än 24 procent, varigenom avsättningen givetvis främjades — fann kontrollstyrelsen sig icke kunna rikta någon anmärkning mot vad spritcentralen beräknat i fråga om den förutsedda ökningen i avsättningen av teknisk sprit. Kontrollstyrelsen kunde för sin del finna skäligt, att sulfitspriftfabrikanterna tillerkändes en mot den nu oförmälda stegringen i spritavsättningen svarande höjning i sina spritleveranser till spritcentralen.

Styrelsen tillstyrkte därför, att Kungl. Maj:t måtte medgiva spritcentralen rätt att under tillverkningsåret 1934/35 inköpa sprit, tillverkad vid sulfitspriftfabrik inom riket, till en med 5 miljoner liter höjd kvantitet eller 45 miljoner liter. Styrelsen erinrade emellertid om bevillningsutskottets i det föregående oförmälda uttalande, att det borde ankomma på Kungl. Maj:t, därest sulfitspriten vunne ökad avsättning och särskilda skäl därtill föreläge, att taga under omprövning, om icke tillstånd till nyanläggning av sulfifitbränneri borde lämnas. Enligt styrelsens mening kunde en dylik omprövning knappast ske i annat sammanhang än med prövningen av föreliggande ansökningar om tillstånd att inrätta nytt sulfifitbränneri. Då styrelsen vederligt dylika ansökningar icke vore under Kungl. Maj:ts handläggning, ansåg styrelsen sig för det dåvarande icke böra ingå på frågan, från vilka särskilda brännerier den föreslagna tilläggskvantiteten skulle inköpas.

Kommerskollegium, som jämväl hade att yttra sig över aktiebolaget Svensk sprits ifrågavarande framställning, uttalade, att de betänkligheter mot en utökning av sulfitspriftförsäljningen till motorändamål, som framhållits av automobilklubben och som i ännu bestämdare ordalag kommit till uttryck i vissa bensinfirmors till kontrollstyrelsen avgivna yttranden, förtjänade beaktande. En höjning av inköpskvoten å motorsprit kunde otvivelaktigt befaras medföra så menliga följder för bensindistributörerna och därigenom i andra hand även för motortrafiken, att den största försiktighet syntes böra iakttagas beträffande åtgärder, som kunde framtvinga en sådan höjning. Med hänsyn härtill ansåge kollegium sig icke kunna tillstyrka bifall till förevarande framställning, såvitt den avsåge ökning av den kvantitet sulfitsprit, som spritcentralen skulle övertaga, med 11 miljoner liter. Däremot tillstyrkte kollegium en ökning med 5 miljoner liter av enahanda skäl, som kontrollstyrelsen, enligt vad ovan sagts, anfört för den av styrelsen förordade höjningen av inköpskvantiteten med sistnämnda myckenhet.

Enligt beslut den 30 mars 1935 lämnade emellertid Kungl. Maj:t aktiebolaget Svensk sprits framställning i sin helhet utan bifall.

I skrivelse till Kungl. Maj:t den 14 juni 1935 upprepade aktiebolaget Svensk sprit sin förberörda framställning om höjning av inköpskvantiteten, denna gång i den formen, att *dels* kvantiteten skulle höjas från 40 miljoner till 45 miljoner normalliter med föranledande av den inträdda ökningen i försäljningen av hushålls- och teknisk sprit, *dels* den första gången bestämda inköpsprocenten för motorsprit, 3.6, skulle fasthållas, varigenom en ytterligare ökning av inköpskvantiteten med 5 miljoner liter skulle åvägabringas.

Kontrollstyrelsen, som i skrivelse till Kungl. Maj:t den 26 juni 1935 avgav utlåtande över bolagets förnyade framställning, vidhöll den principiella uppfattning i frågan, varåt styrelsen givit uttryck i sitt ovan återopade utlåtande i ärendet. Styrelsen uttalade alltså ånyo, att sulfitspriftfabrikanterna skäligen borde få komma i åtnjutande av en höjning i inköpskvantiteten, som svarade mot stegringen i avsättningen av teknisk sprit, vilken stegring styrelsen nu preciserade till 4.7 miljoner normalliter, varemot styrelsen ånyo tog helt avstånd från att åtgärder skulle vidtagas i syfte att större kvantiteter sprit skulle genom skärpt inköpstväng vinna avsättning såsom motorsprit.

Genom beslut den 28 juni 1935 biföll Kungl. Maj:t på så sätt aktiebolaget Svensk sprits framställning, att inköpskvantiteten sulfitsprit höjdes från 40 miljoner liter till 45 miljoner liter för tillverkningsåret 1934/35. Bolagets framställning i vad den avsåg inköpskvotens bestämmande till 3.6 procent lämnades däremot av Kungl. Maj:t utan bifall. — På av bolaget gjord hemställan har Kungl. Maj:t genom beslut den 27 september 1935 medgivit spritcentralen att jämväl under tillverkningsåret 1935/36, utöver i avtalet bestämda 40 miljoner liter, inköpa ytterligare 5 miljoner normalliter sulfitsprit.

Motionärernas förslag om ökning i inköpskvantiteten sulfitsprit.

På anmodan av kontrollstyrelsen har Aktiebolaget Vin- och spritcentralen avgivit yttrande över den nu föreliggande motionen (se *Bilaga B*).

I anledning av motionen anför kontrollstyrelsen i huvudsak följande.

Den år 1934 vidtagna regleringen av brännvinstillverkningen åsyftade bland annat att på lämpligt sätt avvåga rätten att tillverka brännvin för de olika kategorierna av tillverkare: potatisbrännerier, jäst- och melassbrännerier samt sulfitbrännerier. För potatisbränneriernas vidkommande inrebar regleringen, att vid dessa skulle få tillverkas en kvantitet, som svarade

mot förbrukningen av råbrännvin för framställning av spritdrycker för förtäringssändamål. Beträffande jäst- och melassbrännvin bestämdes, att spritcentralen icke skulle utan Kungl. Maj:ts särskilda tillstånd få upphandla mer än 6 miljoner normalliter före tillverkningsår, under det att motsvarande kvantitet för sulfitbrännvinets del bestämdes till 40 miljoner normalliter. För potatisbrännvinet har denna kvantitetsreglering hittills i stort sett icke medfört någon förändring i tillverkningens storlek, utan har denna hållit sig i ungefärlig nivå med vad fallet var under åren närmast före 1934 års nyordning. För jäst- och melassbränneriernas del fastställdes maximalkvantiteten för tillverkningen till ungefärligen vad produktionen vid dessa brännerier utgjort under åren närmast före omläggningen. Under det att denna praktiskt taget sålunda icke medfört någon ökning i fråga om tillverkningens storlek i vare sig potatisbrännerierna eller i jäst- och melassbrännerierna, har den inneburit en icke ringa höjning i produktionen av sulfitsprit till följd av den garanterade avsättningen av dylik sprit till en myckenhet av 40 miljoner normalliter, vilken kvantitet på sätt i det föregående nämnts redan från första året efter omläggningen höjts till 45 miljoner liter. I genomsnitt för tillverkningsåren 1924/25—1929/30 uppgick tillverkningen vid sulfitbrännerierna till 17.32 miljoner normalliter per tillverkningsår och utgjorde för de följande tillverkningsåren:

1930/31.....	28.40 miljoner liter
1931/32.....	19.68 » »
1932/33.....	37.38 » »
1933/34.....	42.99 » »
1934/35.....	50.17 » »

Även om hänsyn togs till att sulfitsprittfabrikerna för närvarande torde lagra cirka 15 miljoner normalliter sprit, framgår likväl otvetydigt, att nyordningen å brännvinstillverkningsområdet säkerställt en betydligt ökad tillverkning av sulfitsprit.

I övrigt må anmärkas, att regleringen för potatisbrännerierna medfört, att tillverkarna därstädes kringskurits i sin rörelsefrihet såtillvida, att de icke längre äga rätt att vid tillverkningen uteslutande använda av dem själva odlad potatis utan måste i viss utsträckning inköpa detta råämne från utomstående odlare. Ej heller få de längre använda spannmål annat än såsom malt i erforderlig mängd. Vidare ha jäst- och melassbrännerierna hänvisats att vinna avsättning för sin tillverkningskvantitet i konkurrens med sulfitspriten, i det att de måste åtnöjas med högst det pris för spriten, som vid sulfitbränneri tillverkad sprit av samma kvalitet betingar. Det pris, som sulfitsprittfabrikanterna kommit i åtnjutande av sedan den nya ordningens inträdande, torde däremot av allt att döma icke innebära en försämring gent emot vad dessa tillverkare dessförinnan genomsnittligt tillgodogjorde sig.

Enligt kontrollstyrelsens mening kan det alltså icke göras gällande, att sulfitsprittfabrikanterna vid den i samband med regleringen vidtagna avvägningen av den omfattning, i vilken de olika kategorierna av brännvinstillverkare skola äga bedriva sin produktion, kommit att intaga en sämre ställning i jämförelse med andra tillverkare. Tvärtom hava sulfitsprittfabrikanterna otvivelaktigt vunnit avsevärt förbättrade avsättningsmöjligheter för sin vara gent emot vad tidigare var fallet. Från sulfitsprittfabrikanthåll plägar göras gällande, att om den gamla ordningen bestått och sulfitbrännerierna ägt att alltjämt konkurrera med potatisbrännerierna om leveranserna av brännvin för förtäringssändamål, avsättningen av sulfitsprit för nyssnämnda ändamål skulle ha medfört en avsevärt stegrad tillverkning av sulfitsprit. Gent emot detta

argument får styrelsen för sin del uttala, att det näppeligen är berättigat att antaga, att denna avsättningsgren inom överskådlig tid skulle ha kunnat utvecklas i sådan grad, att den nu av Kungl. Maj:t för försäljning till spritcentralen medgivna kvantiteten av 45 miljoner liter hade kunnat uppnås. Därest statsmakterna finna sig böra lämna eftergifter för sulfitspritfabrikanternas upprepade krav på förbättrade avsättningsmöjligheter, vilka icke kunna komma till stånd utan att det statliga inköpstvänet ytterligare skärpes, är icke uteslutet, att även de övriga sprittillverkargrupperna — och då framför all jäst- och melassbrännerierna — anse sig ha goda skäl att göra anspråk på att genom medgivanden från statens sida i fråga om de nu för dem gällande villkoren likaledes erhålla gynnsammare möjligheter att bedriva sin tillverkning.

Det uttalande, som av bevillningsutskottet gjordes i dess av riksdagen godkända betänkande nr 44, har emellertid medfört, att tillverkningsregleringen för sulfitspritsens del icke kommit att erhålla samma fasta karaktär som beträffande den övriga brännvinstillverkningen. Det direktiv, som däri meddelades, har nämligen erhållit en i viss mån svävande utformning. Med beaktande av motionsvis framställda yrkanden om att den kvantitet sulfitsprit, för vilken tryggad avsättning borde beredas, skulle upptagas till 50 miljoner i stället för i propositionen föreslagna 40 miljoner normalliter, uttalade utskottet, att det vore i hög grad angeläget att ökad avsättning vunnos för sulfitsprit. Utskottet förutsatte, att Kungl. Maj:t, därest avsättningen av sprit för tekniska ändamål samt för motordrift ökades, komme att medgiva avsättning av större kvantitet sulfitsprit än 40 miljoner liter för år. Den närmare innebörden av detta yttrande är dock icke klar, särskilt i vad avser den tvångsreglerade avsättningen av motorsprit. I allt fall lärer väl utskottet icke hava avsett, att, så snart en ökning i fråga om dessa båda användningsområden kunnat påvisas, därav utan vidare borde följa, att Kungl. Maj:t skulle hava att efter spritfabrikernas begäran höja inköpskvantiteten i motsvarande mån. Det lärer väl få förutsättas, att en dylik åtgärd finge bliva beroende av närmare prövning, bland annat med hänsyn till de olika omständigheter, under vilka ökningen tillkommit.

Såsom framgår av den föregående redogörelsen har Kungl. Maj:t redan haft anledning att verkställa en dylik omprövning i samband med de under år 1935 av sulfitspritfabrikanterna gjorda framställningarna om ökning av den för spritcentralen fastställda inköpskvantiteten. Kontrollstyrelsen utgick vid sitt här ovan omförmälda ställningstagande i frågan från att den ökning i avsättningen, som vore hänförlig till sulfitspritsens försäljning till motorbränsle, icke finge bedömas på samma sätt som avsättningen till hushålls- och tekniska ändamål. I det senare fallet grundar sig en stegring i avsättningen på allmänhetens ökade efterfrågan, som icke influeras av några konstlade åtgärder och som sker under en prisbildning, baserad sig å fabriktionspriset med tillägg av partihandels- och detaljhandelskostnader. Att låta sulfitspritfabrikanterna komma i åtnjutande av en ökad försäljning till spritcentralen, som motsvarar en påvisbar stegring i denna gren av avsättningen, har för styrelsen framstått såsom en rimlig åtgärd i full överensstämmelse med bevillningsutskottets omförmälda uttalande.

Annorlunda förhåller det sig med den ökning, som kan sättas i samband med sulfitspritsens användning såsom motorbränsle. Under det att bensinen i hamn för närvarande enligt uppgift betingar ett pris av omkring 8 öre per liter,¹ är motsvarande pris å motorspriten omkring 32 öre, alltså en skillnad av 24 öre. Även om hänsyn tages till den skatt av 10 öre, som utgår å ben-

¹ Enligt från bensinimportörhåll meddelad uppgift är priset 8 öre per liter högt räknat.

sinen men som för närvarande är suspenderad för motorspritens del, är prisskillnaden — 14 öre — likväl i hög grad påfallande. Redan med den nuvarande kvantiteten av 17 miljoner liter motorsprit representerar prisskillnaden ett sammanlagt belopp av drygt 4 miljoner kronor, varav staten genom skattebefrielsen vidkännes cirka 1.7 miljoner kronor genom minskad inkomst av bensinskatt. Resten ha bensinfirmorna att uttaga av allmänheten, i den mån de ej till någon del till äventyrs själva bära kostnaden. Den betydande subvention, som genom inköpstvänget sålunda redan nu skapats till förmån för sulfitspritindustrien, omnämnes ej alls i motionen, vars förslag dock innebär en ytterligare dylik stödåtgärd för sagda industri. Att med stöd av på detta sätt verkande statsingripanden skapa avsättning för en större mängd motorsprit än vad som medgives inom ramen av nu gällande inköpskvantitet, torde ej möta svårighet, i varje fall ej så länge, såsom nu är fallet, bensinfirmorna hålla samma pris å bensin som å lättbentyl. Allmänhetens efterfrågan å lättbentyl kan helt naturligt under sådana förhållanden bliva betydande, men att, såsom sker i motionen, tala om marknaden för motorsprit såsom en »spontan» företeelse synes dock, med de konstlade förhållanden, som i verkligheten gälla beträffande denna marknad, icke vara berättigat. I samma stund, som bensinfirmorna i syfte att låta lättbentylen bära en viss större del av merkostnaden för motorspritens inblandning skulle uttaga ett högre pris å lättbentylen än å bensinen, skulle med säkerhet allmänhetens intresse för lättbentylen och därmed avsättningen av motorsprit komma att härav röna inflytande i förminskande riktning. Bensinfirmorna äro emellertid försatta i ett tvångsläge och måste tillämpa sådan prissättning å lättbentylen, att de kvantiteter motorsprit, som det åligger dem att inköpa, avsättas i marknaden. Detta skulle givetvis även gälla, om deras inköpsskyldighet ökades, då på dem ankomme att se till att också den ökade spritkvantiteten absorberades av köparna av motorbränsle. Att så även skulle med hänsyn till spritmängdens relativa litenhet i förhållande till den totala bensinförbrukningen låta sig göra, torde ej behöva betvivlas. På detta sätt skulle det vara möjligt att praktiskt taget alltid kunna göra gällande att ett ökat behov av lättbentyl från allmänhetens sida föreläge. Finge bevillningsutskottets utlåtande tolkas såsom sulfitspriftfabrikanterna och jämväl motionärerna synas göra gällande, kunde på detta sätt sulfitspriftfabrikanterna göra anspråk på att få spritcentralens inköpskvantitet ökad till huru stora mängder sulfitsprit som helst inom ramen av vad det vore möjligt för dem att producera. Att bevillningsutskottet verkligen skulle ha åsyftat en sådan utveckling under de rådande betingelserna, har kontrollstyrelsen ansett sig böra betvivla. I så fall hade utskottet säkerligen i stället helt tagit avstånd från varje kvantitetsreglering för sulfitspriten och direkt uttalat sig för att det skulle ankomma på spritcentralen att inköpa sulfitspritindustriens hela produktion.

En särskild omständighet, som varit ägnad att väcka betänkligheter, då det gällt att taga ställning till spørsmålet om en starkare utvidgning av spritcentralens upphandling av sulfitsprit till avsättning såsom motorbränsle, har varit den, huruvida den härav betingade ökningen i tillverkningen borde tillgodoföras enbart de nuvarande sulfitspriftfabrikerna eller om icke tillstånd till upptagande av tillverkning vid nya sulfitspriftfabriker i sådant sammanhang borde lämnas. Därest man särskilt understryker den betydelsen av sulfitspriftfabrikationen, att man genom densamma kan till någon del sörja för tillgången till erforderligt motorbränsle i landet även i tider, då tillförseln av petroleumolja kan vara stängd, bör det också, såvitt kontrollstyrelsen kan bedöma, vara angeläget, att denna tillverkning är mera allmänt fördelad inom

sulfitmassaindustrien, varigenom produktionen i händelse av dylik avstängning kan stegras. Med utgångspunkt från beräkningar, som på sin tid verkställdes av 1933 års motorbränslesakkunniga, skulle, därest en utbyggnad för sprittillverkningen inom hela den härför lämpliga sulfitindustrien ägde rum, hela kapaciteten för tillverkning av sulfitsprit utgöra cirka 90 miljoner normalliter. Såvitt styrelsen har sig bekant saknas ej intresse hos nu utanförstående sulfitmassafabriker att jämväl upptaga sprittillverkning. För de befintliga sulfitsprittfabrikerna, vilka — sammanslutna i sökandebolaget — nu kunna sägas inneha i viss mån en monopolställning beträffande sprittillverkning inom sulfitindustrien, skulle emellertid lämnandet av nya koncessioner för sprittillverkning innebära en utveckling, med vilken de säkerligen ej skulle vara tillfreds. Fördelarna av en utökad spritproduktion, främst den att kunna bedriva tillverkningen kontinuerligt året runt, skulle för dem väsentligen kunna utebli i händelse av en uppdelning av leveransmöjligheterna på ytterligare sulfitsprittfabriker, samtidigt som motsättningar i åtskilliga hänseenden mellan de förutvarande och eventuellt nytillkomna fabriker säkerligen icke skulle kunna undvikas. Skall emellertid tillverkningen av sulfitsprit även framdeles utövas enbart av de nuvarande tillverkarna, torde det även med hänsyn till denna särställning gent emot den övriga sulfitmassaindustrien vara välbetänkt att iakttaga en viss återhållsamhet, då det gäller en utvidgning av deras leveranskvantitet.

På nu angivna skäl har kontrollstyrelsen icke funnit sig böra tillstyrka de tidigare från fabrikanthåll gjorda framställningarna om ökning av spritcentralens inköpskvantitet, så att avsättningen för ytterligare mängd motorsprit kunde ernås. Såsom framgår av kommerskollegiets ovan återopade uttalande i ärendet har även detta ämbetsverk intagit enahanda ståndpunkt. Då Kungl. Maj:t medgivit en ökning i sulfitspritleveranserna med allenast den av kontrollstyrelsen förordade kvantiteten av 5 miljoner liter, torde få antagas, att de av styrelsen anförda synpunkterna vunnit Kungl. Maj:ts godkännande. Samma principiella inställning i denna fråga intager kontrollstyrelsen jämväl nu, då enahanda krav framställas motionsledes till riksdagen. Kontrollstyrelsen kan ej underlåta att framhålla, att den ökning med 5 miljoner liter d. v. s. med mer än 10 procent, som Kungl. Maj:t vidtagit i den avsedda kvantiteten redan under första året efter omläggningen, måste anses såsom ett väsentligt tillmötesgående mot sulfitsprittfabrikanterna och ett oförtydligt beaktande av den önskan om beredande av ökad avsättning av sulfitsprit, som kommit till synes i bevillningsutskottets meranämnda betänkande. Med hänsyn härtill skulle väl en hänvändelse till riksdagen i denna fråga nu knappast ha syntts av förhållandena påkallad, detta så mycket mindre som i motiveringen till den redan vidtagna leveransökningen förutsattes, att sulfitsprittfabrikanterna böra få tillgodoräkna sig den ytterligare höjning, som kan förväntas i fråga om konsumtionen av hushålls- och teknisk sprit. Det är icke uteslutet, att siffran 45 miljoner liter redan före slutet av innevarande tillverkningsår kan komma att av denna anledning undergå ytterligare någon förhöjning.

Kontrollstyrelsens alternativa förslag.

Därest emellertid bevillningsutskottet icke skulle finna sig kunna godtaga ovan angivna betraktelsesätt utan anser, att sulfitsprittfabrikanterna böra komma i åtnjutande av ökade avsättningsmöjligheter för sulfitsprit även till motorändamål, är enligt kontrollstyrelsens mening önskvärt att såsom direktiv härför erhålla ett mera konkret uttalande i frågan från riksdagens sida än det som kommit till uttryck i 1934 års bevillningsutskotts ovannämnda

betänkande nr 44. Ett dylikt direktiv synes så mycket mera påkallat, som de nuvarande förhållandena för sulfitsprittillverkningens del icke erbjuda den stadga, som man åsyftat att i möjligaste mån vinna genom 1934 års sprittillverkningsreglering och som såvitt styrelsen kunnat finna uppnått beträffande de övriga kategorierna av fabriksmässig sprittillverkning. I motionen föreslås, att inköpsprocenten för bensinfirmorna skulle fixeras till 3.6 att tillsvidare bibehållas även vid en ökad bensinförbrukning, varigenom enligt motionen skulle ernås en höjning av den nuvarande kvantiteten försäld motoralkohol med 3.7 miljoner volymliter och efter hand på detta sätt avsättning vinnas för sulfitspritudustriens totala tillverkning av 55 miljoner normalliter. Kontrollstyrelsen måste emellertid uttala starka betänkligheter mot att på detta sätt binda sulfitsprittillverkningen vid bensinkonsumtionens storlek. Vad det föreslagna talet 3.6 procent angår, måste detta anses tämligen godtyckligt valt. Det förtjänar erinras, att man från statsmakternas sida före omläggningen hyst förhoppning om att icke alls behöva tillämpa något lagstadgat inköpstvång utan att bensinfirmorna frivilligt skulle åtaga sig att inköpa den förefintliga kvantiteten motorsprit inom ramen av den för upphandling bestämda sulfitsprittillverkningen. Hade detta kunnat förverkligas, skulle fastställande av en viss inköpsprocent icke ha kommit i fråga. Att lägga just 1934 års beräknade import och tillverkning, då uppskattade till sammanlagt 477 miljoner liter, till grund för sulfitsprittillverkningens framtida storlek, synes näppeligen motiverat. Sagda kvantitet visade sig sedermera i verkligheten utgöra 496 miljoner liter, vilket rätteligen bort medföra ett procenttal av allenast 3.3. Det måste vidare uppmärksammas, att bensinförbrukningen i vårt land är i fortgående stark stegring, vilket belyses av följande siffror rörande import samt tillverkning inom landet:

1930	415.8	miljoner liter
1931	439.5	» »
1932	463.0	» »
1933	463.2	» »
1934	496.5	» »
1935	543.0	» »

Osannolikt synes ej vara, att motsvarande siffra inom en ej alltför avlägsen tid skulle kunna stiga till, låt säga, 700 miljoner liter, vilket med tillämpning av procenttalet 3.6 innebure en försäljning av motoralkohol av cirka 50 miljoner normalliter. Härigenom skulle ankomma på sulfitsprittfabrikerna att leverera ej mindre än cirka 60 miljoner normalliter sprit till spritcentralen. Visserligen betvivlas ej, att sulfitmassaindustrien torde kunna producera denna spritkvantitet. Inför en dylik utveckling måste emellertid frågan om reserverande redan nu av någon kvantitet för nya sulfitsprittfabriker aktualiseras, något som på sätt ovan nämnts ej torde vara förenligt med de nuvarande fabrikernas intressen.

Att märka är även, att vid en på detta sätt uppdriven sulfitsprittproduktion svårigheter kunnat inträda för sulfitsprittfabrikanterna att vid varje tid kunna tillföra marknaden motoralkohol i nu angiven omfattning, nämligen i händelse av minskad avsättning av sulfitmassa, arbetsinställelse och dylikt. Erfarenheten har givit vid handen, att sulfitsprittillverkningen särskilt av sistnämnda anledning understundom kunnat nedgå högst avsevärt, varigenom brist å skattefri sprit uppstått. Såväl för bensinfirmorna, som inställt sig på att avsätta motorsprit till de kvantiteter, som svara mot den i motionen föreslagna inköpskvoten, som för de motorägare, vilka inriktat sig på användning av lättbentyl, bliva givetvis dylika rubbningar i tillförseln mera kännbara,

ju större kvantitet motorsprit regelmässigt avsetts skola finnas tillgänglig. I här åsyftade fall ställer det sig givetvis lättare för fabrikanterna att — eventuellt från upplagt lager — sörja för tillgång av en måttlig kvantitet motorsprit än en kvantitet, som svarar mot fabrikenas helt utnyttjade tillverkningskapacitet.

Kontrollstyrelsen anser det därför ur åtskilliga synpunkter innebära vanskligheter att på det av motionärerna tilltänkta sättet reglera sulfitsprittillverkningens storlek. Det synes styrelsen i stället erbjuda en mera betryggande och med principerna för 1934 års sprittillverkningsreglering bättre överensstämmande utväg att fasthålla vid den av Kungl. Maj:t i propositionen nr 232 till nämnda års riksdag föreslagna anordningen att bestämma en viss maximalkvantitet, som spritcentralen må inköpa, samt vidtaga en måttlig jämkning uppåt av den nu gällande leveranskvantiteten av 45 miljoner normalliter. Vad beträffar den höjning, som utskottet i sådant hänseende borde kunna förorda, må erinras, att, då frågan behandlades vid 1934 års riksdag, yrkanden framkommo såväl motionsledes som reservationsvis inom bevillningsutskottet om att kvantiteten skulle sättas till 50 miljoner liter, vilken kvantitet då ansågs svara mot sulfitspritindustriens tillverkningskapacitet. Då sistnämnda kvantitet innebär ungefärligen en tredubbling av sulfitsprittfabrikenas produktion för ett 10-tal år sedan och väsentligt överstiger den tillverkningskapacitet, som från industriens sida uppgavs i en den 30 december 1932 dagteknad skrivelse till Kungl. Maj:t, borde den enligt kontrollstyrelsens mening nu kunna tillgodose den nuvarande sulfitspritindustriens skäliga anspråk i fråga om möjligheterna att vinna avsättning för sin vara. Såsom maximalkvantitet för spritcentralens upphandling av sulfitsprit torde därför böra av utskottet förordas nämnda kvantitet av 50 miljoner normalliter, därvid alltjämt förutsattes, att Kungl. Maj:t, då särskilda skäl därtill föranleda, må kunna medgiva inköp av en större kvantitet. För att i möjligaste mån tillgodose de av bevillningsutskottet uttalade önskemålen om beredande av ökad avsättning av sulfitsprit synes den anordningen jämväl i fortsättningen böra vinna tillämpning, att Kungl. Maj:t bemyndigas vidtaga den jämkning uppåt av nämnda kvantitet, som kan föranledas av en hädanefter inträdande ökad försäljning av sprit för hushålls- och tekniska ändamål, d. v. s. enahanda förhållande, varpå Kungl. Maj:ts beslut om höjningen med 5 miljoner normalliter för tillverkningsåret 1934/35 grundades.

Enligt ovan förordade anordning bleve erforderligt att vinna avsättning för en sammanlagd kvantitet motorsprit av cirka 19.5 miljoner volymliter. Den häremot svarande inköpskvoten, beräknad för innevarande år, har uppskattats till 3.4 procent. Kostnadsbelastningen å bensinen, därest man tänker sig att merutgiften för motorspriten fördelas å hela bensinkonsumtionen, beräknas stiga från 0.45 öre till 0.52 öre per liter bensin räknat.

Därest utskottet skulle finna skäl anlita den nu angivna utvägen, bleve erforderligt, att det i utskottets utlåtande nr 44 till 1934 års riksdag lämnade direktivet finge underkastas jämkning i överensstämmelse med vad ovan sagts. Därvid torde även uttalas, att vad sålunda enligt utskottets mening skulle gälla, borde tillämpas från och med tillverkningsåret 1936/37.

Motionärernas förslag om fastställande av bestämd kvantitet motorsprit i lättbentyl.

I motionen har vidare påyrkats åtgärder i syfte att Kungl. Maj:t måtte utfärda förordning om att spritblandat motordrivmedel, som säljes under namn av lättbentyl, skall hålla 25 procent motorsprit. I likhet med motionärerna

anser kontrollstyrelsen de nu rådande förhållandena, under vilka bensinfirmorna icke äro tillförbundna att iakttaga något visst blandningsförhållande mellan sprit och bensen, icke tillfredsställande. Erfarenheten har visat, att i stället för att tillämpa det blandningsförhållande, som ur motorteknisk synpunkt är det fördelaktigaste och som allmänheten utgår från att varan håller, nämligen 75 procent bensen och 25 procent sprit, bensinförsäljare i vissa fall såsom lättbentyl försålt en blandning med väsentligt lägre halt av motorsprit. Såsom spritcentralen i sitt yttrande erinrat, är emellertid denna fråga för närvarande föremål för utredning, i det att efter initiativ av Statens standardiseringskommission kungl. automobilklubben föranställt om en ingående utredning rörande ett närmare fixerande av det blandningsförhållande mellan sprit och bensen, som skall gälla för lättbentyl. Härjämte har spritcentralen föranletts att fästa Kungl. Maj:ts uppmärksamhet å förhållandet. I den särskilda kommitté, som inom automobilklubben är sysselsatt med denna utredning, finnas representanter för, förutom automobilklubben och standardiseringskommissionen, bland andra även tekniska högskolan, kontrollstyrelsen, spritcentralen, Aktiebolaget Svensk sprit och bensinfirmorna. Denna kommitté avser att, eventuellt efter hänvändelse till Kungl. Maj:t, söka komma till rätta med de av motionärerna på denna punkt anmärkta förhållandena.

Tvekan kan här måhända komma att uppstå, huruvida Kungl. Maj:t äger befogenhet att meddela föreskrifter rörande blandningsförhållandet mellan sprit och bensen i motorbränsle. Frågan härom måste emellertid anses nära sammanhörande med de förhållanden, som röra själva inköpstvänet och som regleras genom förutnämnda förordning nr 230:1934. I 6 § i denna förordning stadgas, att Konungen äger meddela för tillämpning av förordningen erforderliga närmare föreskrifter. Enligt kontrollstyrelsens mening synes detta stadgande skäligen böra grunda rätt för Kungl. Maj:t att jämväl utfärda en tillämpningsföreskrift rörande det förhållande, i vilket motorsprit skall inblandas i bensen. Det synes nämligen vara ett allmänt intresse, nära förbundet med de lagstadgade regleringsåtgärderna på sprittillverkningsområdet, att ett illojalt förfarande från bensinfirmornas sida beträffande den tvångsinköpta spritens användning, varigenom ett äventyrande av åtgärdernas syfte kan äga rum, må kunna förhindras med stöd av i nämnda sammanhang givna bestämmelser. Ett uttalande i sådan riktning från utskottets sida skulle vara av värde. Kontrollstyrelsen har utgått från att ett särskilt bemyndigande av riksdagen om denna rätt för Kungl. Maj:t att utfärda bestämmelse i ämnet härigenom skulle göras överflödigt.

Sammanfattning av Aktiebolaget Vin- och spritcentralens yttrande till kontrollstyrelsen över motionen II: 329.*Motionärernas förslag om ökning i inköpskvantiteten sulfitsprit.*

Rörande frågan om ökning av den kvantitet sulfitsprit, som skall inköpas av spritcentralen, erinrar bolaget bland annat, att vid en omedelbart före nyordningens genomförande den 1 oktober 1934 verkställd beräkning av fördelningen av de kvantiteter sprit för skattefria ändamål, över vilka spritcentralen i enlighet med givna direktiv kunde disponera, utgick bolaget från de försäljningssiffror, som förelågo i Aktiebolaget Skattefri sprits årsberättelse för år 1933. Försäljningen av sprit för hushålls- och tekniska ändamål uppgick enligt denna källa för nämnda år till 14.5 milj. normalliter. Då den för spritcentralen tillgängliga totalkvantiteten skattefri sprit efter avdrag av skattelagd teknisk sprit och med tillägg av bolagets sekunda sprit beräknades utgöra 47.9 miljoner normalliter, återstod för försäljning såsom motorsprit 33.4 milj. normalliter eller omkr. 17 milj. volymliter. I förhållande till en då beräknad import och tillverkning inom landet av 477 milj. liter bensin motsvarade dessa 17 milj. liter motorsprit en inköpsprocent av 3.6. Till denna procentsats bestämdes också på spritcentralens förslag från och med den 1 oktober 1934 och därefter till utgången av första kvartalet år 1935 inköpskvoten jämlikt kungörelsen den 7 juni 1934 (nr 230) om skyldighet för importörer och tillverkare av bensin att inköpa motorsprit. Merkostnaden för denna motorsprit i förhållande till bensinen utgjorde, fördelad på den totala dåvarande bensinkonsumtionen, 0.5 öre per liter.

Under år 1934/35 inträdde emellertid en avsevärd stegring i försäljningen av skattefri sprit för hushålls- och tekniska ändamål. Av denna anledning fann sig Kungl. Maj:t böra medgiva en ökning av sulfitspritsförsäljningen till spritcentralen med 5 milj. normalliter redan under första tillverkningsåret och därefter av samma kvantitet för innevarande år. På grund av den samtidigt stegrade bensinomsättningen sänktes inköpsprocenten för andra och tredje kvartalen år 1935 till 2.7 och för fjärde kvartalet till 2.9. Merkostnaden för motorspriten fördelad på den totala nuvarande bensinförbrukningen, beräknad till 533 milj. liter, utgör 0.45 öre per liter bensin. Det har dessutom varit möjligt för spritcentralen att från och med ingången av år 1936 notera en sänkning av priset på motorsprit från 30.37 till 29.97 öre per liter 99.5 % vid fabrik.

En avgörande synpunkt vid bedömning av frågan om totala försäljningskvantiteten skattefri sprit syntes vara, huruvida till grund för beräkningen av densamma skulle läggas — utom den mängd, som erfordras för täckande av den uppåtgående konsumtionen av hushålls- och teknisk sprit — den kvantitet motorsprit, som vid nyordningens genomförande ansågs böra avses för detta ändamål och som, enligt vad förut sagts, beräknades till 17 milj. liter, eller om man skäligen skulle kunna kalkylera med utgångspunkt från den vid nämnda tillfälle konstaterade relationen mellan motorspritskvantitet och bensinkonsumtion eller 3.6 %, i bägge fallen förutsatt att kvantiteten sulfitsprit håller sig inom sulfitspritsfabrikernas hittillsvarande kapacitet. Det se-

nare alternativet skulle, såsom förhållandena utvecklats sig för närvarande, för bensinfirmorna betyda ökade tvångsinköp utan att en fördyring av genomsnittspriset per liter motorbränsle därför inträder.

Spritcentralen, som i likhet med sin tidigare inställning till detta spørsmål även i nu föreliggande fall finner sig sakna anledning intaga ståndpunkt till det näringspolitiska problem, som äger samband med denna fråga, vill till sakens belysande allenast framhålla, att medan marknaden för den skattefria spriten för tekniska- och hushållsändamål är fri och den försålda kvantiteten sålunda ett direkt uttryck för efterfrågans styrka, så är försäljningen av motorsprit bunden av en tvångsreglering, där det icke är möjligt att avgöra i vilken utsträckning bensinfirmornas försäljning svarar mot ett verkligt eller ett av inköpstvänet framkallat behov. En anledning till den relativt starka efterfrågan på motorsprit, som under senaste året gjort sig gällande, torde vara den omständigheten, att bensinfirmorna från tiden för nyordningens genomförande tillhandahållit lättbentyl till samma pris som bensin och därigenom berett denna såsom drivmedel effektivare blandning en gynnad ställning i prishänseende.

Motionärernas förslag om fastställande av bestämd kvantitet motorsprit i lättbentyl.

Vad beträffar motionärernas förslag, att Kungl. Maj:t ville utfärda förordning om att lättbentyl skall hålla 25 % motorsprit, framhåller spritcentralen, att detta spørsmål synes kunna upptagas till behandling oberoende av frågan om sulfitspritproduktionens kvantitet. De synpunkter, som i detta avseende anföres i motionen, äro enligt spritcentralens mening värda beaktande och ha av bolaget närmare utvecklats i dess yttrande till kontrollstyrelsen den 30 januari 1936 med anledning av en framställning från firman A. Nyström i Trollhättan rörande ifrågasatt skyldighet för Aktiebolaget Naftasyndikat att tillhandahålla lättbentyl. Spritcentralen tillåter sig hänvisa till detta yttrande och vill ifråga om motionens förslag i denna del därutöver allenast framhålla, att vid bestämmande av lättbentylens sammansättning icke utan vidare bör antagas, att en blandning av 25 % motorsprit och 75 % bensin är den under alla omständigheter lämpligaste, utan att detta spørsmål synes böra göras till föremål för särskild prövning. Enligt vad spritcentralen har sig bekant, verkställs en utredning av denna fråga för närvarande inom en av Kungl. Automobilklubben tillsatt kommitté.